

виявляється прийнятність відхилень. Якщо після коригуючих дій відхилення знову перевищують межу, процес повторюється.

Виходячи з представленої послідовності управлінського контролю, основним його етапом є визначення дії, яка забезпечує максимальне наближення фактичних результатів до установлених цілей (стандартів). При цьому всі дії базуються на рішеннях, прийнятих на основі економічного аналізу.

Викладений вище підхід щодо визначення місця і ролі аналізу у здійсненні процесу управління дозволяє відзначити його значну роль в обґрунтуванні та реалізації управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Гусев Ю. А. Теория экономического анализа : Учеб. пособие / Донецк. гос. техн. ун-т. — Донецк: РИА 2000. — 192 с.
2. Бабець Є. К., Горлов М. І., Жуков С. О., Стасюк В. П. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. — К.: ВД «Професіонал», 2007. — 384 с.
3. Чебан Т. М. та ін. Теорія економічного аналізу : Навч. посіб. / Т. М. Чебан, Т. А. Каліфська, І. О. Дмитрієнко: За ред. проф. В. Є. Труша. — К.: ЦНЛ, 2003. — 214 с.
4. Ковальчук Т. М. Оперативний економічний аналіз в управлінні агропромисловим виробництвом. — К.: ІАЕ, 2001. — 520 с.

Л. М. Трохименко, канд. екон. наук, доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
О. К. Трохименко, провідний консультант
департаменту управлінського обліку,
корпорація «Укравто»

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

Кардинальні зміни, що відбулися в економічному житті України за останні 10—15 років, викликали значні зміни у царині обліку. Це пов'язане не лише зі значними змінами в нормативно-правових документах, які регламентують бухгалтерський облік, зі змінами в юридичному статусі господарюючих суб'єктів, у методиці відображення фактів господарської діяльності, але й, чи не в першу чергу, з технічним переозброєнням обліку, причому, всіх його видів — бухгалтерського, статистичного, оперативно-технічного, податкового.

Револьюційні зміни у системі засобів обробки інформації створили всі умови для уніфікації системи обробки даних бухгалтерського обліку, які, в свою чергу, є вихідними для формування масивів інформації усіх інших, без винятку, видів обліку. Сучасний рівень цих засобів чинить вирішальний вплив на саму технологію обліку і, безумовно, на його організацію. У зв'язку з цим виникла нагальна потреба по-новому поглянути на всю систему організації обліку. Особливої уваги потребує перегляд навчальної та методичної літератури, в якій, на жаль, ще й досі тиражують давно застарілі положення з організації обліку, використовують термінологію, що давно перейшла в розряд архаїки.

Свого часу однією з ключових позицій у системі поглядів академіка В. М. Глушкова була така: в 30-ті роки минулого століття «наше господарство переступило певний незримий, але відіграючий історичну роль інформаційний «порог» або «бар'єр». До нього можна було управляти економікою «без усяких там ЕОМ», після — ні. Господарство надто розрослося, ускладнилось, і тому його модель перестас «уміщатися» в колективній свідомості людей, навіть якщо вони ні про що інше більше не будуть думати. Потрібні електронні «підсилювачі інтелекту»» [1, с. 14]. Облік як головний елемент контрольної функції управління був одним із перших користувачів тієї системи підсилення людських можливостей, яка почала створюватися в Україні з середини минулого століття.

Зміни в організації обліку відбувалися поступово, відповідно до змін у технології обробки інформації завдяки досягненням у галузі створення і виробництва обчислювальної техніки. Автоматизація обліку підприємств, перш ніж досягти сучасного рівня, увібрала в себе кілька етапів механізації обліку з використанням обчислювальної техніки різних класів і поколінь. Спадкоємність кожної наступної форми обліку об'єктивно сприяла здійсненню «селекційного відбору» кращих властивостей попередніх форм, усуненню їхніх недоліків, розширенню інформативності обліку, вдосконаленню системи обліку та контролю в цілому. Але головне — попередні форми обліку зламали стереотип ручної обробки інформації, підготували новий тип бухгалтера, озброєного технікою. З переходом до автоматизованої форми обліку з'явилась можливість ведення обліку незрівнянно меншими затратами у вимірі часу й чисельності працівників. Левова частка щоденної, майже механічної, рутинної облікової роботи була перекладена на плечі машин.

Докорінно змінилася роль окремих видів бухгалтерської роботи, відбулася зміна акцентів у роботі бухгалтерів. Центр тяжіння

перемістився від виконання простих рахівничих (записування, таксування, підсумовування, групування та інших напівмеханічних операцій) і навіть суто бухгалтерських дій (взаємоперевірка, контирування документів, — тепер це передбачено у самому програмному забезпеченні) до здійснення бухгалтером контрольної функції щодо якості інформації в найширшому розумінні цього слова.

Вивільнений від щоденної рутинної роботи бухгалтер, нарешті, одержав можливість по-справжньому управляти обліковими процесами, забезпечуючи контроль за якістю первинної документації (бо саме від неї залежить якість інформації на всіх наступних стадіях її обробки і використання) та роботою облікового апарату.

Комп'ютеризація обліку дозволила поєднати безумовні переваги самої техніки останнього покоління з бухгалтерським інтелектом щодо розуміння глибинного коріння економічних явищ і процесів та вміння використати безмежно великі можливості цієї техніки та її багатофункціонального програмного забезпечення з метою вдосконалення обліку. Зазнали докорінних змін деякі поняття й терміни. Так, поняття «документообіг» за умов комп'ютеризації набуло зовсім нового змісту, бо мова йде вже не про багату-ступеневу систему обробки, а лише про аналіз даних, контроль яких здійснюється в автоматичному режимі. У колишньому трактуванні «документообіг» зберігся лише фрагментарно (наприклад, коли мова йде про приймання первинних документів, які надходять ззовні, від контрагентів).

Значно скоротилась кількість паперових носіїв інформації. Так, якщо на підприємстві встановлена програма «Клієнт–банк», платіжних доручень, як правило, вже немає, а є лише оформлена належним чином паперова виписка банку, яка містить всю необхідну інформацію (номер документа, дату, суму, назву та реквізити контрагента, зміст операції тощо). Причому, у виписці платежі й надходження коштів подаються нарізно, суми — по нарастаючій (від меншої до більшої).

Сталися значні зміни і в обліку розрахунків з працівниками. Є випадки, коли розрахунково-платіжну відомість друкують лише в разі потреби (на вимогу контролюючих органів тощо). Відпала й потреба друку навіть платіжної відомості, оскільки більшість підприємств користуються картковою формою розрахунків через банк. Давно відпала й потреба ведення розрахунків з депонентами, оскільки контроль за одержанням зарплати готівкою вийшов за межі компетенції бухгалтерії підприємства.

Давно перейшли в розряд архаїки поняття «складання замовлень на виготовлення/придбання бланків первинних документів/регістрів», — вони передбачені в програмному забезпеченні і можуть бути одержані в потрібний час і в необхідній кількості. Врешті-решт, у разі відсутності їх у власній програмі, ці форми можна одержати з мережі Internet.

З переходом до застосування комп'ютерної техніки сформувалися принципово нові схеми організації роботи облікового персоналу. Відпало поняття етапів обліку — варто ввести первинну інформацію, як вона впливається в комплексну систему її обробки. Але з'явилися нові проблеми. Однією з найважливіших, іноді вирішальною, є проблема підготовки та перепідготовки облікових кадрів практичних бухгалтерів. З одного боку — це подолання психологічного бар'єра (а такий завжди існує при переході до чогось нового, навіть у професійно підготовлених спеціалістів) при освоєнні персоналом автоматизованої форми обліку чи нової версії тими, хто був користувачем АРМБ. З іншого — це труднощі, пов'язані з тим, що дедалі менше стає кваліфікованих бухгалтерів (саме бухгалтерів, а не просто вмілих користувачів бухгалтерської програми), оскільки молоді фахівці, які не мають досвіду практичної роботи, швидко освоївши ведення обліку за допомогою ПК, з часом, звикаючи до виконання своїх обов'язків, доводять власні дії до автоматизму. Можливість одержати кінцевий результат «на автопілоті» відучує бухгалтера від аналітичного мислення, від звички свідомо оцінювати зміст господарських операцій і процесів, що є об'єктом обліку. Тобто, спеціаліст з обліку перетворюється в оператора, втрачає кваліфікацію бухгалтера, ще не набувши її.

Надзвичайно важким є перехід користувачів 1С: Підприємство 7.7 до 8-ї версії. Скориставшись термінологією В. М. Глушкова, можна сказати, що з'явився новий «поріг», який став важкою перепоною на шляху переходу до наступної версії навіть для тих, хто успішно користувався версією 7.7. Якщо попередня версія «уміщалася» в пам'яті одного бухгалтера, то для користування 8-ю потрібен «колективний інтелект» спеціалістів різного профілю — бухгалтерів, програмістів, які здатні технічно вдосконалювати саму програму, і таких, які можуть супроводжувати проект, допомагаючи бухгалтерам безболісно пройти етап адаптації.

Новітня версія 1С:Підприємство 8.0, використавши кращі риси усіх попередніх версій, підсилила ці риси та привнесла нові ознаки й можливості у побудову взаємозв'язків, усунула зайве дублювання тощо, але була в користуванні дуже нетривалий час,

точніше сказати — була використана лише як платформа для подальшого вдосконалення обліку і самого програмного забезпечення та переходу до версії 8.1, яка, звісно, теж не є остаточною.

Версія 8.1 має низку переваг над версією 7.7. Платформа тепер не ділиться на базові об'єкти і компоненти, що поставляються окремо (бухгалтерія, оперативний облік, розрахунок) — всі об'єкти конфігурації включені до стандартної поставки. Об'єктна модель платформи уніфікована й розширена. Тепер, наприклад, елемент довідника може мати табличну частину, і робота з табличною частиною документа аналогічна роботі з табличною частиною довідника. Більше того, елементи довідника можуть мати кілька табличних частин і кілька форм (форма елемента, списку, вибору і т. ін.).

Глибина ієрархії довідника може бути довільною. Ієрархія може бути побудована не лише за принципом ієрархії груп, але й за принципом ієрархії елементів (коли елемент довідника підпорядкований безпосередньо іншому елементу).

Рух документів по регістрах може бути тепер з різними датами. Документ може мати кілька табличних частин.

У 8-й версії немає поняття точки актуальності, пов'язаної з розрахунком регістрів і проведенням документів: тепер регістри актуальні на останню дату, якою в них внесено записи. Технічні засоби забезпечують визначення поточного режиму проведення документа, і залежно від цього можуть існувати різні алгоритми проведення документів у тому чи іншому режимі.

Рух документа по регістру накопичення може бути з різними датами. Так, наприклад, документ «План продаж» може внести до регістра накопичення записи про можливі продажі компанії кількома різними датами.

У новій версії зазнала змін навіть звична для 1С термінологія. Так, у деяких випадках має місце заміна слова «субконто» (розріз аналітичного обліку) на слово «характеристика», що означає властивість об'єкта конфігурації, описану поза ним самим (в іншому об'єкті конфігурації).

За використання нової версії, нарешті, по-справжньому стане можливим запровадження нормативного методу обліку та контролю витрат. Доречним буде сказати й про можливість подальшої універсалізації комп'ютерних програм, які будуть здатні забезпечити одержання комплексної інформації, придатної й достатньої для задоволення потреб усіх видів обліку, всіх рівнів управління підприємством, а також усіх зовнішніх користувачів.

Перехід до нових версій комп'ютерних програм змушує принципово по-новому розглядати схеми організації обліку в цілому і, зокрема, принципи організації роботи облікового персоналу з урахуванням нових можливостей комплексного використання усіх переваг спільної роботи бухгалтерів різних рівнів підпорядкування в єдиній мережі. Перелічені вище особливості сучасної автоматизованої форми обліку слід враховувати як у практиці організації роботи облікового апарату господарських структур, так і в навчальному процесі та формуванні нового покоління навчальної літератури.

Список використаних джерел

1. Моев В. А. Бразды управления. Диалог с акад. В. М. Глушковым. — Изд. 2-е, доп. — М.: Прлитиздат, 1977.
2. Радченко М. Г. 1С: Предприятие. Практическое пособие разработчика. Примеры и типовые приемы. — М: «1С-Паблишинг», 2006.

І. П. Хомин, канд. екон. наук
ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ФОРМУВАННЯМ РЕСУРСІВ ВІДТВОРЕННЯ

Контроль за раціональним використанням ресурсів відтворення на сільськогосподарських підприємствах є одним із важливих засобів, який дозволяє забезпечити виконання цільових програм розвитку виробництва за допомогою економічного механізму. Отже, окреслена проблема має важливе наукове і практичне значення.

Для її вирішення необхідні: розробка кількісних та часових параметрів надходження і використання ресурсів; визначення можливих джерел ресурсів та їх реальної вартості; побудова системи інформаційного моніторингу за станом ресурсів та безперервного контролю за дотриманням нормативних показників; розробка правил, регламентів та процедур використання ресурсів, а також системи їх ефективного використання.

Водночас при здійсненні контролю за формуванням ресурсів відтворення необхідно враховувати, що внаслідок сезонності сільськогосподарського виробництва, надходження продукції, та